

Illustrerat Konversationslexikon, 1908 Arbetarens Uppslagsbok, 1907

Birgitta, kallad den heliga, en av medeltidens förnämsta kvinnor. F. på gården Finstad nära Norrtälje, efter all sannolikhet 1303. Fadern var Upplandslagmannen Birger Pettersson, modern Ingeborg Bengtsdotter, dotter till östgötalagmannen Bengt och dennes hustru Sigrid den fagra. B. erhöll en för sin tid mycket vårdad uppfost-
ran; de legender och helgonberättelser hon hörde uppläsas gävo hennes fantasi en utslutande religiös riktning, vilken ytterligare stadfästes genom hennes nedärvda svärmiska och religiösa läggning. Sju år gammal hade hon sin första drömsyn, vilken av hennes omgivning upptogs såsom ett varsel, att hon i framtiden skulle bli något stort. Redan såsom barn var hon också livligt intresserad av tidens politiska händelser, på äldre dagar så livligt t. o. m. att hon ansåg det vara sin skyldighet att bekämpa sin böjelse såsom varande en farlig frestelse. 1316 bortgiftes B. med Närkeslagmannen Gudmars son Ulf Gudmarsson, sedermera lagman i Östergötland, varefter de bosatte sig på Ulfs fädernegård Ulfåsa, där de snart blevo vida bekanta för sin givmildhet och fromhet. Med sin man hade B. fyra söner och fyra döttrar. Genom sin biktfader och lärare i religiösa ämnen kaniken i Linköping, magister Mattias, det dåtida Sverges förnämsta teolog, leddes B. in på studiet av tidens apokalyptiska litteratur, vilken jämte den helige Bernhards skrifter utövade ett stort inflytande på henne. Såsom överhovmästarinna vid konung Magnus S och drottning Blankas av Namur hov gisslade i B. de politiska missgreppen och moraliska skröpligheterna. Sedan B. lämnat sin plats vid hovet, företogo hon och hennes man 1341—43 en vallfärd till Santiago de Compostella. Under färden kom B. i beröring med tidens stora frågor, kampen mellan påve- och kejsardöme, kriget mellan Frankrike och England i (Hundraåriga kriget) och påvarnas fångenskap i Avignon. På hemvägen sjuknade Ulf så svårt, att föga hopp om hans liv

återstod. Då tyckte sig B. se Frankrikes skyddshelgon S:t Dionysius, vilken utlovade mannens tillfrisknande. Detta skedde, och efter återkomsten hem beslöt makarna att fly världen och ingå i kloster. Ulf drog sig tillbaka till Alvastra, där han dock dog 1344, innan han hunnit avlägga klosterlöftena. B. sörjde djupt mannens död, och otroligt är väl icke att det var hennes sorg som kom henne att helt gå upp i religiösa betraktelser. Det var nu som hon mottog sina första egentliga »uppenbarelser», genom vilka gud kallade henne till sin brud och till en förbindelselänk mellan sig och människorna. Vid uppvaknandet ur sitt hänryckningstillstånd nedskrev hon sina uppenbarelser på svenska l. dikterade dem för sin biktfader, som sedan översatte dem (ofta mycket fritt) till latin. Anteckningarna granskades alltid av någon erkänd teologisk förmåga, på det att de, innan de kommo till en större läsekrets, måtte befrias från allt vad som till äventyrs icke vore överinstämmande med kyrkoläran. I sina uppenbarelser vände sig B. icke allenast mot missförhållanden inom Sverge, mot konung Magnus och hans lättsinniga hov, utan ock mot påvarnas fångenskap i Avignon för att återföra dem till Rom liksom ock för att mäkla fred mellan Frankrike och England. B. ansåg sig även från gud ha erhållit bud om att stifta en ny klosterorden, vars första kloster skulle anläggas i Vadstena. Ordensregler erhöll hon genom gudomlig uppenbarelse. För att erhålla påvens stadfästelse på den nya ordensreglen och bättre kunna följa och inverka på världshändelserna lämnade B. Sverge och begav sig jämte en av sina söner samt de båda skriftlärde Petrus från Alvastra och Petrus från Skenninge till Italien, där hon 1350 inträffade i Rom. Mot slutet av sin levnad hade B. lärare Petrus från Alvastra och Petrus från Skenninge till Italien, där hon 1350 inträffade i Rom. Mot slutet av sin levnad hade B. glädjen att se påven Urban V återvända till den heliga staden

samt utfärda en »bulla», vari han gav B. tillstånd att i Vadstena grunda ett munk- och nunnekloster av Augustiner orden och tillät hennes ordensregel att användas vid sidan av Augustinus. 1372 anträdde B. en efterlängtd vallfärd till det heliga landet, hon återkom följande år till Rom med bruten hälsa och avled 23 juli 1373 i S:t Lorenzos i Panisperma kloster. Hennes kvarlevor överflyttades 1374 till klostret i Vadstena. B:s efterlämnade skrifter utgöra det mest fängslande och personliga minnesmärket inom vår medeltidslitteratur. B. anses också för sin tids största poetiska snille i Skandinavien. Hennes arbeten utgöras av sju böcker »Revelationes» (Uppenbarelser), helt l. delvis översatta till de flästa europeiska språk ävensom arabiska. B:s kyrkliga betydelse är även omfattande. Hon var under sin levnad en av medeltidens mest beaktade siare och ända fram i våra dagar ha i kyrkliga strider hennes ord återopats. Dottern Katarina hann ej före sin 1381 timade död utverka sin moders kanonisering (helgonförklaring), som ändtligen högtidligen försiggick den 7 okt. 1391 i andra året av Bonifacius IX:s pontifikat i stora kapellet av påvliga slottet Palazzo di Borna nära S:t Peters kyrka, med kanonisationsbullan utfärdad s. d. Ytterligare stadfästes denna kanonisation av påvarna Johannes XXIII år 1415 och av Martin V år 1419.